

RECENZII

**„PROBLEME SENSIBILE ȘI CONTROVERSATE ALE SOCIETĂȚII
CONTEMPORANE” (CHIȘINĂU: [S. N.], (CEP UPSC), 2025. 550 P.)**

CZU: 3(049.32)

<https://doi.org/10.52603/rec.2025.38.14>

Culegerea de studii „Probleme sensibile și controversate ale societății contemporane” cuprinde materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională, organizată la 25-26 octombrie 2024, de Catedra de Istorie și Științe Sociale a Facultății de Filologie și Istorie, Școala Doctorală „Istorie. Patrimoniu cultural. Modernitate” din cadrul UPS „Ion Creangă” din Chișinău. Lucrarea recent a văzut lumina tiparului și îi are ca coordonatori pe dr., conf. univ. Valentina Ursu și dr., conf. univ. Larisa Noroc.

Volumul cuprinde articole semnate de cercetători științifici, cadre didactice din învățământul superior, doctoranzi, profesori din colegii, licee, gimnazii, muzeografi, specialiști din instituții de stat și asociații nonguvernamentale din Republica Moldova, România, Ucraina și Belarus.

Culegerea include următoarele compartimente: 1) *Probleme sensibile ale lumii contemporane reflectate în cercetările științifice de la începutul sec. XXI*; 2) *Dilemele democrației: provocări și soluții*; 3) *Tendințe moderne în cercetarea și promovarea patrimoniului cultural*; 4) *Formarea competențelor pentru o cultură*

democratică în cadrul disciplinelor școlare Educație pentru societate, Filosofie, Religie; 5) *Abordarea problemelor controversate ale societății în cadrul disciplinelor școlare Istoria românilor și universală, Limba și literatura română*.

Volumul începe cu studiile care se referă la subiecte de o importanță majoră pentru societatea contemporană: 1. *Educația civică în Republica Moldova între provocări, realizări și perspective* – autori dr. hab. S. Musteață, C. Lungu; 2. *Mitul ca armă de dezinformare: de la poveste la propagandă* – autor dr. L. Noroc și 3. *Trebuie să existe limite ale libertății de exprimare într-o democrație?* – autor dr. hab. C. Ne-goită.

Autorii evidențiază actualitatea problemelor puse în discuție, care rezidă în interdependența lor și în impactul pe care îl au asupra consolidării democrației în Republica Moldova și în societățile aflate în tranziție. Un instrument de manipulare tot mai frecvent utilizat în societățile contemporane sunt miturile politice, care duc la deformarea percepțiilor publicului, influențează comportamente sociale și economice și fragilizează democrația. Pentru combaterea acestui fenomen e necesară dezvoltarea spiritului critic, a culturii civice și a competențelor media, dimensiuni insuficient cultivate în sistemul educațional și în spațiul public.

Un alt subiect critic îl constituie raportul dintre libertatea de exprimare și rolul mass-mediei. În epoca rețelelor sociale și a comunicării digitale, mass-media tradițională și-a pierdut din credibilitate și profesionalism, fiind înlocuită treptat de un spațiu virtual lipsit de standarde etice, unde manipularea este o realitate cotidiană. Intervenția statului, îndreptată spre protejarea cetățenilor de aceste derapaje informaționale, deseori, ridică suspiciuni privind limitarea libertății de exprimare.

Aceste cercetări scot în evidență probleme actuale legate de fragilitatea echilibrului democratic, educația civică insuficient consolidată, criza profesionalismului jurnalistic și manipulările din mediul online, adică fenomene interconectate care testează reziliența democrației.

O viziune critică asupra proceselor caracteristice contemporanității a fost prezentată în secția *Probleme sensibile ale lumii contemporane reflectate în cercetările științifice de la începutul sec. XXI*. Despre

Problema conflictului social a societății tradiționale și încercări de modernizare socială și instituțională; Reformele liberale din Basarabia în anii '60-'70 ai secolului al XIX-lea: istoriografie și surse de cercetare; Sudul Basarabiei în componența Principatului Moldovei/României în anii 1857–1878 în istoriografia românească; Agitația politică – element al propagandei sovietice în RSSM (1954–1956); Sărbătorile sovietice ca instrumente de propagandă și control. Studii de caz: 9 mai ș.a. s-au expus cercetători cu renume: dr. hab. V. Tomuleț, dr. E.T. Scifos, dr. C. Gherasim, dr. V. Burlacu, dr. I.V. Xenofontov, dr. A. Timuș, dr. L. Sava, dr. L. Coadă etc.

Cercetătorii analizează tensiunile dintre procesele de modernizare și conservarea tradițiilor din Basarabia secolului al XIX-lea, dar și instrumentalizarea reformelor de către puterea imperială. O viziune critică asupra acestor procese permite o paralelă cu contemporaneitatea: și în prezent, procesele de modernizare sunt adesea însoțite de tensiuni între interesele locale și strategiile puterii centrale, între rezistența la schimbare și presiunea pentru adaptare. Astfel, analiza trecutului devine relevantă pentru înțelegerea conflictelor sociale și a dilemelor din prezent.

În cadrul secției *Dilemele democrației: provocări și soluții*, cercetători din Republica Moldova și România au analizat diverse aspecte cu referire la: *Democratizarea în Eurasia post-sovietică: realizări, provocări și eșecuri* (dr. L. Coadă); *Reliefarea identității naționale în Republica Moldova: realități și tendințe* (dr. V. Enachi), *Formarea competenței de gândire analitică și critică în sistemul contemporan de educație în epoca democrației informaționale* (A. Galușciac); *Războiul în viziunea creștină: între datorie și incompatibilitate* (F. Vârlan), *Migrația forțată, provocare globală* (M.-L. Dragomir), *Criza resurselor și economia circulară: o abordare durabilă pentru viitor* (dr. G. Niculescu) etc.

Studii profunde și bine structurate, legate de tendințele moderne în cercetarea și promovarea patrimoniului cultural, îi au ca autori pe: dr. A. Dolghi, dr. V. Ursu, A. Ursachi, A. Seu, R. Osadci, dr. S. Suvac, dr. T. Zaicovschi, dr. N. Ivanova, M. Trandafir, O. Enachi, A. Corduneanu, E. Bulicanu etc. Autorii analizează felul în care viața cotidiană, patrimoniul cultural și ideologia politică se intersectează și se reflectă în diverse perioade istorice și în interpretări teoretice. Apreciem studiile asupra modului în care patrimoniul istoric și instituțiile culturale au fost folosite ca instrumente de propagandă și control social de către regimul comunist. Cercetările actuale subliniază rolul societății academice, al organizațiilor nonguvernamentale și al autorităților în protejarea,

restaurarea și reintegrarea valorilor culturale în circuitul social și comunitar contemporan.

Un interes aparte prezintă cercetările expuse în secțiile *Formarea competențelor pentru o cultură democratică în cadrul disciplinelor școlare* *Educație pentru societate, Filosofie, Religie; Abordarea problemelor controversate ale societății în cadrul disciplinelor școlare* *Istoria românilor și universală, Limba și literatura română*. Lucrările prezintă exemple de valorificare a investigațiilor științifice în procesul educațional și descriu experiența cadrelor didactice din mai multe instituții de învățământ general și superior în eficientizarea procesului de predare-învățare a istoriei, literaturii, educației pentru societate etc. (dr. A. Brițchi, V. Bolduma, dr. R. Solovei, dr. hab. E. Belaia, dr. V. Manică, dr. V. Zaharia, dr. I. Sava, dr. A. Lisnic, profesorii școlari E. Zaporojan, R. Antocică, I. Pascaru, P.L. Mișca, E. Balițchi, D. Vexler, C. Ciuntu, N. Scobioală, R. Panaguță, T. Chilaru, M. Cebotari, N. Iachimovschi, M. Stepanyants, V. Radu etc.).

În articole este explorat modul în care strategiile didactice pot contribui la formarea competențelor necesare pentru o cultură democratică la elevii din învățământul general. Prin analiza literaturii de specialitate și a practicilor educaționale inovatoare, se evidențiază importanța implicării active a elevilor în procesul de învățare și a creării unui mediu de clasă care să stimuleze gândirea critică, dialogul și cooperarea.

Autorii demonstrează că formarea competențelor democratice la elevi se realizează prin implicarea activă în procesul educațional, combinând metode formale și nonformale, precum proiecte comunitare, vizite la instituții, dezbateri și jocuri de rol. Activitățile extrașcolare și interdisciplinare sprijină transferul de cunoștințe, dezvoltarea creativității și a valorilor civice, iar profesorul joacă un rol-cheie în promovarea dialogului, respectului pentru diversitate și colaborării între școală, elevi și comunitate.

Cercetările prezintă o analiză de ansamblu asupra fenomenelor și proceselor societății contemporane. Ele atestă tendințe unice și diferențe vizibile în dezvoltarea diferitor culturi.

În concluzie, considerăm că volumul „Probleme sensibile și controversate ale societății contemporane” (coordonatori: dr., conf. univ. Valentina Ursu și dr., conf. univ. Larisa Noroc) include cercetări valoroase, științific argumentate despre problemele sensibile și controversate ale societății, prezintă un produs important și necesar pentru specialiștii în domeniu, cadre didactice și toți cei interesați de subiectele interpretării lumii contemporane.

Dr., conf. univ. Liuba PETRENCO